

## 70-річчя

## академіка НАН України В.Ю. СТОРІЖКА

26 жовтня виповнилося сімдесят років відомому вченому в галузі експериментальної ядерної фізики низьких і середніх енергій академіку НАН України Володимиру Юхимовичу Сторіжкю.

В.Ю. Сторіжко народився у с. Вільховатка на Харківщині, у родині службовців. По закінченні Харківського державного університету працює над кандидатською дисертацією, яку захистив у 1964 р., а через десятиліття здобуває ступінь доктора фізико-математичних наук.

Ранні наукові здобутки В.Ю. Сторіжка в основному пов'язані з піонерськими дослідженнями резонансних ядерних реакцій із протонами на легких ядрах. Їх результатом стало відкриття і детальне вивчення граничних аномалій у перерізах і поляризації на ядрах 1р-оболонках. Було виявлено ефекти сильного вистроювання кінцевих ядер за підбар'єрних енергій протонів на ядрах середньої атомної ваги; пояснено закономірності у кутових розподілах і кореляціях поблизу порогу емісії нейтронів.

Завдяки цим дослідженням учений розвинув новий підхід у вивченні ядерних рівнів — метод усереднених резонансів, який широко застосовується в ядерній спектроскопії. Свого часу за його допомогою Володимир Юхимович отримав унікальні експериментальні дані про квантові характеристики ядер.

Останніми роками В.Ю. Сторіжко плідно досліджує прикладні аспекти реакцій із протонами. На їх основі створено програму розробки і впровадження аналітичних прискорюючих комплексів. Застосування таких комплексів уможливорює розв'язання наукових проблем у багатьох галузях нової техніки, біології, геології, медицині, особливо в екологічних дослідженнях. Під керівництвом ученого розроблено аналітичні прискорюючі комплекси «Сокіл» для впровадження в атомній енергетиці і мікроелектроніці.

Результативною є і науково-організаційна діяльність Володимира Юхимовича. Насамперед це стосується його вирішальної участі у заснуванні 1991 року в Сумах Інституту прикладної фізики НАН України, який він очолює і сьогодні. В 1994 р. вченого обирають народним депутатом України, членом Президії Верховної Ради України, головою Комісії з питань науки та освіти. Впродовж 1995—1996 років В.Ю. Сторіжко працював головою Державного комітету України з питань науки, техніки та промислової політики, головою Міждержавного комітету з питань науки і техніки країн СНД. Активна науково-організаційна діяльність ученого, його внесок у розвиток української державності, законодавчої бази у сфері науки були відзначені почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України».

Нині Володимир Юхимович очолює Міжвідомчу раду з наукового приладобудування при Президії НАН України, є головою обласної науково-координаційної ради Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України та заступником голови координаційної ради комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами

навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін.

В.Ю. Сторіжко — автор і співавтор близько 300 наукових праць і винаходів, підготував 2 доктори і 14 кандидатів наук.

Щиро вітаючи Володимира Юхимовича з ювілеєм, наукова громадськість, друзі та колеги зичать йому здоров'я, творчого натхнення, нових відкриттів на ниві вітчизняної науки.

## **70-річчя члена-кореспондента НАН України Л.І. ФРАНЦЕВИЧА**

---

3 жовтня виповнилося сімдесят років відомому вченому-зоологу члену-кореспонденту НАН України Леоніду Івановичу Францевичу.

Л.І. Францевич народився у Києві, в сім'ї видатного вченого у галузі фізичної хімії і матеріалознавства академіка Івана Микитовича Францевича. Здобув вищу освіту на біологічному факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «біолог-зоолог». Понад 40 років Леонід Іванович плідно працює в Інституті зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, де обіймає посаду провідного наукового співробітника. Л.І. Францевич захистив кандидатську дисертацію за темою «Фауна різновусих лускокрилих долини Середнього Дніпра» (1963) та докторську — «Зоровий аналіз простору в комах» (1981), обидві за спеціальністю «ентомологія».

Учений зробив низку важливих відкриттів у вивченні комах, зокрема, вперше виявив таке явище, як здатність тварин розпізнавати випадкові двовимірні зображення за їхньою текстурою; астроорієнтацію у

жорсткокрилих під час хомінгу; ідентифікованість структурних елементів нюхового центру в комах (гломерул дейтоцеребруму) за морфологічними ознаками; новий тип пропріоцептора (аркулярний орган) у жорсткокрилих; просторову сталість зорової орієнтації за місцевими й астроорієнтирами в комах під час хомінгу на похилих поверхнях; модель орієнтації за поляризованим світлом неба на основі стандартної карти напрямків поляризаційної чутливості, вбудованої у структуру сітківки; просторову сталість топологічних ознак зорового ключового стимулу в комах.

Л.І. Францевич уперше обґрунтував скелетну модель кінематичної системи піших комах із метою опису й аналізу рухів, розв'язання задачі зворотної кінематики для реконструкції суглобових кутів, що прямо не спостерігаються. За допомогою методів зворотної кінематики вчений детально дослідив кінематику локомоторних маневрів у піших комах: повороти на площині, перевороти, ходіння по тонких стрижнях, поворот на кінці тонкого стрижня, а також